

Секція 3

Нова українська школа: нові підходи, методики, технології. Інклюзивна освіта

*Віннік Іванна
магістр VI курсу,
спеціальності 013 «Початкова освіта»,
факультету педагогічної освіти та соціальної роботи,
Східноєвропейського національного університету
імені Лесі Українки*

*Буднік Світлана Василівна
к. пед. н., старший викладач кафедри теорії і
методики початкової освіти,
факультету педагогічної освіти та соціальної роботи,
Східноєвропейського національного університету
імені Лесі Українки*

ФОРМУВАННЯ ДОСЛІДНИЦЬКИХ УМІНЬ МАЙБУТНІХ УЧИТЕЛІВ ПОЧАТКОВОЇ ШКОЛИ ЗАСОБАМИ ПРОЄКТНОЇ ДІЯЛЬНОСТІ

Три шляхи ведуть до знань:
Шлях роздумів – цей шлях найбагородніший;
Шлях наслідування – це найлегший;
Шлях дослідження – найскладніший.
Конфуцій

Кожен педагог рано чи пізно стикається з проблемою плідного керування навчальною діяльністю учнів, яка пов'язана з науковою творчістю. Одним із ефективних шляхів залучення учнів до науково-дослідницької роботи є метод проєктів. У буквальному перекладі термін «проєкт» походить від латинського *projectus*, що означає «кинутий уперед».

Проєкт – поняття багатозначне й багатоаспектне, воно може розглядатися з різних позицій й у різних площинах. Проєкт передбачає відображення реальних інтересів його учасників; організовану «самодіяльність»; роботу в команді (освоєння ролі лідера-організатора, виконавця, експерта, дослідника, оформлювача тощо); вільний вибір навчальної ділянки, тематики проєкту, траєкторії діяльності; включення всіх суб'єктів у пошукову, дослідницьку діяльність; систематичне відслідковування результатів роботи, як проміжних, так і кінцевих; оформлення презентації результатів; фіксований час виконання проєкту.

В «Українському педагогічному словнику» наведено визначення, згідно з яким метод проектів є організацією навчання, за якою учні набувають знань і навичок у процесі планування і виконання практичних завдань проектів [2].

Німецький педагог А. Флітнер характеризує проектну діяльність як навчальний процес, у якому обов'язково беруть участь розум, серце і руки.

Стислим, але дуже змістовним є визначення суті проектної діяльності в науково-практичному збірнику «Intel–навчання для майбутнього». Саме його доцільно використовувати для пояснення в студентській аудиторії: проект – це «п'ять П»: Проблема – Проектування (планування) – Пошук інформації – Продукт – презентація (представлення результату). Шосте «П» проекту – його Портфоліо, тобто тека, в якій зібрані всі робочі матеріали проекту, зокрема чернетки, плани роботи, звіти тощо.

Зважаючи на те, що головним девізом проектної діяльності майбутніх учителів початкової школи є вислів «Все, що я пізнаю, я знаю для чого це мені треба і де я можу ці знання застосовувати», вважаємо за потрібне використовувати метод проектів у процесі вивчення таких курсів, як «Основи природознавства з практикумом», «Теорія і практика формування екологічних знань молодших школярів», «Дослідницька робота з природознавства у початковій школі», «Інтегроване навчання засобами ІКТ у початковій школі», «Проектно-дослідницька робота з природознавства у початковій школі» тощо.

Мета статті: з'ясувати різні підходи до формування дослідницьких умінь майбутніх учителів початкової школи засобами проектної діяльності.

Відповідно до Закону України «Про вищу освіту» підготовка майбутніх учителів має бути зорієнтована на активний пошук інноваційних форм, методів, що сприяють формуванню творчої особистості [5]. У зв'язку з цим важливим завданням є врахування сучасних методів та технологій, спрямованих на модернізацію системи освіти відповідно до вимог часу, надбань науки, культури і практики.

Важливою умовою ефективності формування дослідницьких умінь майбутніх учителів початкової школи може стати організована на технологічних засадах проектна діяльність, що зумовлює подальше розгортання наукових розвідок з проблем використання проектної технології в практиці шкільної та педагогічної освіти.

Для розуміння сутності проектної діяльності як засобу формування дослідницьких умінь майбутніх учителів початкової школи важливим є визначення видів діяльності насамперед за способом досягнення кінцевого результату.

В Енциклопедії освіти проектна діяльність визначається як конструктивна і продуктивна діяльність особистості, спрямована на розв'язання життєво значущої проблеми, досягнення кінцевого результату в процесі цілевизначення, планування і здійснення проекту [4, с. 717]. Зазначена діяльність є одним з унікальних способів людської практики, пов'язаного із

передбаченням майбутнього, створенням його ідеального образу, здійсненням та оцінкою наслідків реалізації задуму.

У зв'язку із запровадженням нової редакції Державного стандарту початкової загальної освіти, в якому передбачено ознайомлення учнів з проектною діяльністю, відбувається переорієнтація професійної підготовки майбутніх учителів початкової школи щодо ефективного застосування методу проектів у початковій школі.

Оскільки метод проектів включає в себе проектну, дослідницьку, комунікативну та інші види діяльності, важливо створити ефективні передумови для оволодіння майбутніми вчителями початкової школи сукупністю новітніх педагогічних технологій, що сьогодні активно впроваджуються в практику школи першого ступеня.

У процесі аналізу проектувальної діяльності як основи взаємодії вчителя та учнів Т.Башинська виділила етапи діяльності в процесі створення проектів у початковій школі, а саме: підготовка, планування, прийняття рішень, збір інформації, аналіз та формування висновків, захист та аналіз. Також дослідниця розробила класифікацію проектування для початкової школи [1].

О. Нікуліна, досліджуючи питання підготовки майбутніх учителів до впровадження проектного методу в освітню практику початкової школи, визначає три етапи. Так, на підготовчому етапі студентами складається план, інтегративна модель та критерії оцінки проекту, після чого розпочинається дослідно-творча діяльність (другий етап). Заключний етап характеризується цікавими презентаціями проектів та високим рівнем активності студентів.

О. Демченко, аналізуючи сутність обізнаності вчителів початкових класів з теоретичними основами проектної технології та стан її використання у навчально-виховному процесі початкової школи, констатує його недостатність. Одним із шляхів її підвищення, як уважає вчена, є підвищення рівня знань учителями початкових класів про значення проектної технології й дотримання ними алгоритму її організації [3].

О. Зосименко, розглядаючи організацію проектної діяльності майбутніх педагогів у процесі вивчення педагогічних дисциплін, стверджує, що вона пов'язана з новими суспільно-економічними умовами, розбудовою інформаційного суспільства та з новими вимогами до системи освіти, серед яких: необхідність переорієнтувати навчання із засвоєння готових знань, умінь і навичок на розвиток особистості того, хто навчається, його творчих здібностей, самостійності мислення й почуття особистісної відповідальності; створення умов підготовки компетентних, конкурентоспроможних на ринку праці фахівців.

На сучасному етапі ґрунтовного переосмислення основних завдань проектної діяльності вченими відзначається її поліфункціональність. Проектну діяльність доцільно організовувати при вивченні будь-яких дисциплін, оскільки вона дозволяє наблизити навчання до реальних життєвих ситуацій, робить його цікавим і змістовним, простим і доступним.

Отже, проектна діяльність дозволяє залучити студентів до творчого інтелектуального пошуку, розробити нові підходи до сучасної концепції освіти, яка базується на загальнолюдських цінностях. Виконання проектів, максимально пов'язане із життєвими ситуаціями, є найкращим засобом самостійної діяльності майбутніх учителів початкової школи, який стимулює пізнавальний, емоційний розвиток, зацікавлення, дає змогу індивідуалізації та диференціації навчання, розвиває творче мислення, зміцнює в студентів пізнавальну мотивацію, інтегрує набуті раніше знання, формує дослідницькі вміння.

Перспективи подальших пошуків у зазначеному напрямку дослідження вбачаються у розробці методики формування дослідницьких умінь майбутніх учителів початкової школи при вивченні курсу «Проектно-дослідницька робота з природознавства у початковій школі».

Список використаних джерел

1. Башинська Т. Проектувальна діяльність – основа взаємодії вчителя та учнів /Т. Башинська // Початкова школа. 2003. № 7. С. 47–52.
2. Гончаренко С. У. Український педагогічний словник / С. У. Гончаренко. К.: Либідь, 1997. 375 с.
3. Демченко О. П. Проблеми використання проектної технології у навчально-виховній роботі з молодшими школярами / О. П. Демченко // зб. наук. праць Бердянського державного педагогічного університету (Педагогічні науки). Бердянськ: БДПУ, 2009. С. 63–69.
4. Енциклопедія освіти / Акад. пед. наук України [головний ред. В.Г. Кремень]. К.: Юрінком Інтер, 2008. 1040 с.
5. Закон України «Про вищу освіту» // Освіта в Україні. Нормативна база. К.: КНТ, 2006. С. 40-93.